

ку. Із цим буде пов'язаний і вид маркетингової кампанії із продажу тих або інших видів продуктів і послуг. Разом з тим треба підкреслити, що сегментація за віком носить занадто загальний характер. В кожній віковій групі потреби, смаки й можливості в відношенні банківського обслуговування можуть істотно різнитися залежно від ряду інших фактів – доходу, освіти, сімейного стану, професійного статусу й таке інше [2, с. 44].

Наприклад, чим вище дохід родини, тим більше потреба у різноманітних продуктах банку й тим вище, отже, імовірність продажу запланованих послуг. Сімейний статус теж має значення: одинаки менше користуються банківськими послугами.

Перехід від даної стадії життєвого циклу до іншої, рівно як і деякі інші важливі події в житті клієнта банку створюють можливості для пропозиції йому нових видів банківських продуктів. Ці події називають «переломними точками» (trigger point) [3, с. 12]. До їхнього числа відносяться: закінчення школи, одруження, покупка будинку, просування по службі, народження дітей, зміна місця проживання, одержання капіталу, догляд на пенсію, смерть чоловіка й т.п.

Таким чином, сегментація допомагає банку виявити нові перспективні сфери діяльності на ринку фінансових послуг і направити ресурси в найбільш рентабельні операції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Усокин В.М. Современный коммерческий банк / В. М. Усокин. – М. : ИПЦ Вазар-Ферро, 1994. – 269 с.
2. Айвазян С.А., Мхитарян В.С. Прикладная статистика в задачах упражнениях : учебник [для вузов] / С.А. Айвазян, В. С. Мхитарян. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 270 с.
3. Мещеряков А.А., Лисяк Л.В. Фінансовий менеджмент у банках : навч. посіб / А. А. Мещеряков, Л. В. Лисяк. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 208 с.

*К. В. Степанова,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки і міжнародних економічних відносин,
Міжнародний гуманітарний університет*

МЕТОДИ ФОРСАЙТ-ДОСЛІДЖЕНЬ МОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У найскладніших економічних і політичних умовах, в яких зараз перебуває Україна, надзвичайно затребуваним стає прогностичне забезпечення довгострокового розвитку морської діяльності.

На лідируючі позиції серед традиційних інструментів наукової прогностики сьогодні висунулися форсайт-дослідження, які придбали в ході своєї еволюції якісно нові риси. Якщо всього кілька років тому вони розглядалися як один з напрямків синтетичної концепції суто технологічного прогнозування, а саме стратегічного інформування (Strategic Intelligence), яка також охоплювала прогнозування технології (Technology Forecasting) і оцінку наслідків її впровадження (Technology Assessment), то в даний час можна вважати, що цілком са-

мостійну парадигму наукової прогностики став представляти сам метод форсайт (Foresight)) [1].

Визначення стратегічного прогнозування як надання інформації спеціального призначення для орієнтації осіб, які беруть рішення в процесі розробки і реалізації ними стратегій, політик і інтервенцій, зараз в повній мірі можна віднести і до форсайт-досліджень. Це «Систематично здійснюваний, відкритий для широкої участі, орієнтований на вироблення рішень сьогодення і на мобілізацію спільних дій процес, що поєднує уявлення про майбутнє і формує бачення на середньо– і довгострокову перспективу» [2; 3].

На відміну від традиційного прогнозування, яке зазвичай припускає бачення однієї картини майбутнього, сучасний форсайт виходить з посилки її множинності.

Причому кожний з можливих варіантів фактично представляється у вигляді результатів дій, сформульованих і вижитих сьогодні всіма суб'єктами морської політики – державою, суспільством, наукою і бізнесом. Тимчасові горизонти форсайт-досліджень, як правило, перевищують аналогічні показники, які застосовуються при традиційному прогнозуванні. Вони істотно варіюються в залежності від розглянутого сектора і потреб цілепокладання і зазвичай знаходяться в діапазоні від 5 до 30 років, хоча можуть бути і більш тривалими.

Характерною особливістю форсайт-дослідження в галузі морської діяльності стає його орієнтація на одночасне вирішення наступних шести базових функціональних завдань (рис. 1).

ФОРСАЙТ МОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
КОМПОНЕНТИ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Структуровані передбачення і проектування довгострокового розвитку морської діяльності; 2. Інтерактивні методи наукових дебатів, аналізів і досліджень, що припускають широке співучасть зацікавлених сторін, а не тільки вузького кола експертів, як у випадку традиційного прогнозування
ЗАВДАННЯ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Попереджуваче прогнозування довгострокового розвитку морської діяльності, освоєння і використання просторів і ресурсів Світового океану. 2. Розробка стратегічного бачення розвитку морської діяльності. Аналіз ризиків – економічних, політичних, воєнних і опис заходів управління ризиками. 3. Інтерактивні та відкриті для участі методи дискусій та аналізу. 4. Формування нових мережевих взаємозв'язків в системі координації використання морських природних ресурсів і залучення на цій основі всіх зацікавлених суб'єктів морської політики – держави, суспільства, науки і бізнесу в процес прийняття рішень. 5. Обґрунтування фінансування програм морського розвитку. 6. Широке використання інформаційно-комунікаційних технологій.
ФУНКЦІЇ	<ul style="list-style-type: none"> – <i>Осмислення</i> – пошук достатньо повного образу морегосподарської системи, взятої у широкому контексті – з внутрішніми і зовнішніми чинниками, тенденціями; – <i>Синтез</i> – досягнення загального уявлення і спільної оцінки системи; дослідження альтернативних напрямів розвитку та їх інтеграція в процес проектування нового контексту; – <i>Аналіз і відбір</i> – передбачає розгляд альтернативних варіантів майбутнього і прийняття рішень про їх перевагу; виявлені нормативні цілі і загальноприйняті цінності аналізуються шляхом творчого обміну ідеями та інформацією між учасниками; – <i>Трансформація</i> – відбувається інсталяція взаємозв'язків між майбутнім і сьогоденням в рамках програми змін; – <i>Дія</i> – формування планів дій для інформаційного забезпечення процесів поточного прийняття рішень з метою термінового внесення коригувань; здійснення структурних змін (наприклад, в інституційно-організаційній структурі, в технічних і технологічних компонентах, а також в інфраструктурі); проведення поведінкових перетворень (наприклад, в культурі, нормах, відносинах), необхідних для перших інтервенцій в існуючу ситуацію; виявлення предметної області наукових досліджень і розробок

Рис. 1. Особливості форсайту морської діяльності

Форсайт має в своєму розпорядженні велику кількість методик прогнозування, що забезпечує процесу гнучкість і незалежність.

Technology Forecasting (технологічне передбачення) орієнтується на конкретні технологічні галузі та до застосування в рамках невеликих незалежних і спеціалізованих підрозділів великих організацій. Часто використовується в приватному секторі.

Strategic Intelligence ця методика націлена на отримання докладної поточної інформації, пов'язаної з прийняттям стратегічних рішень і стратегічним плануванням.

Technology Forecasting, наприклад, розглядається сьогодні в значній мірі в якості підтримки процесу передачі технології за допомогою активізації діалогу між постачальниками і можливими користувачами технології.

Technology Assessment розвивається більшою мірою в напрямку виявлення соціального і політичного вибору, пов'язаного з технологічним розвитком, а не визначення ефекту його негативних наслідків. Така методика передбачає комбінацію класичного моніторингу технологічного розвитку і перспективних оцінок.

Technology Foresight (технологічний форсайт) являє собою процес, що супроводжує прийняття рішень головним чином на державному і регіональних рівнях.

Futures Studies (футурологічні дослідження) – аналіз перспективи на основі представлень про майбутніх зміни. Перш за все, вони стали у меншому ступені мати характер передбачень, а в більшій мірі дослідницький характер. При цьому процес з одноразового та дискретного перетворився на безперервний ітераційний аналіз передбачення майбутніх викликів і можливостей.

В цілому Strategic Intelligence ототожнюваний сьогодні з форсайт-дослідженнями, які охоплюють науково-технологічні та соціально-економічні сфери життєдіяльності, може розглядатися як інструмент генерації рішень, який сприяє прийняттю викликів заснованої на знаннях економіки. Він може забезпечувати суттєву підтримку цього процесу, однак, лише за умови адекватного ставлення до нього з боку політичних суб'єктів. На сучасному рівні свого розвитку цей апарат, як показує досвід ЄС, дозволяє істотно просунутися у вирішенні проблем розвитку та поглиблення інтеграції, формування європейського дослідницького простору, а також пошуку нових моделей управління і підвищення економічної віддачі від НТП.

Якщо говорити про стратегічне планування (Strategic Planning) в цілому, то воно ґрунтується на еволюційному підході до явищ, що володіє високим ступенем невизначеності. Воно враховує ту обставину, що кількісні зміни, накопичуючись, можуть приймати форму творчих новацій, що відбуваються всередині більш стабільних структур. Очікувані зміни пов'язують з переходом від переважного використання «раціонального» підходу до переважного застосування еволюційних принципів. Перший орієнтується на досягнення рівноваги і стабільності. Другі ґрунтуються на посиленні про те, що високий ступінь невизначеності – швидше норма, а не виняток. Відповідно до неї суспільний прогрес представляється більшою мірою результатом руйнівних нововведень, а не прагнення до рівноваги.

ЛІТЕРАТУРА

1. Форсайт в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу www.uiniei.kiev.ua/foresight/ru/ru_foresight.php
2. A Practical Guide to Regional Foresight. FOREN Network (Foresight for Regional Development) / European Communities. – 2001. – Р. 3.
3. Карасев О.И., Вишнеvский К.О., Веселитская Н. Н. Возможности использования методологии Форсайта для разработки стратегических прогнозов отраслевого развития / О.И. Карасев, К.О. Вишнеvский // Труды МАИ. – 2012. – № 53.